

VERZONDEN 07 DEC. 2016

Onderwerp: Tussenweg 13 te Middenmeer
Toetsing rapport van inventariserend
veldonderzoek

Aan: Gemeente Hollands Kroon
Afdeling Wabo
t.a.v. de heer P. Rens

Datum advies: 6 december 2016

Kenmerk RUD NHN: RUD16.204501

Kenmerk gemeente:

Contactpersoon: Ronald Hoefnagel

Doorkiesnummer: 088 – 44 29 3505

E-mail: rhoefnagel@rudnhn.nl

Bijlagen: Geen

Paraaf afdelingsmanager:

1. Inleiding

Op 27 september 2016 is om een toetsing gevraagd van een bijlage bij de aanvraag om een omgevingsvergunning voor de oprichting en bouw van een transformatorstation op een perceel nabij Tussenweg 13 in Middenmeer. De bijlage betreft:

- Antea Group Archeologie 2016/99, Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen (karterende fase) 150/20kV transformatorstation Tussenweg 13 Middenmeer (projectnummer 410796, concept revisie 00, d.d. 12 juli 2016).

In het rapport wordt verwezen naar literatuur en overig geraadpleegde bronnen. Onze externe beoordelaar van het rapport, de heer G.P. Alders, heeft u om toezending van twee van de geraadpleegde bronnen gevraagd. Deze bronnen betreffen:

- Waldus, W.B. & W.K. van Zijverden, 2008: Bureauonderzoek naar de archeologische waarde van Agriport A7 fase II, gemeente Wieringermeer (Cultuurhistorie Noord-Holland 114). Haarlem;
- Beckers, I.S.J. & J. Tolsma, 2015: Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase) 150/20kV.

Omdat het enige tijd heeft geduurd voordat de heer Alders kon beschikken over de hiervoor genoemde bronnen hebben wij u niet eerder advies kunnen uitbrengen.

2. Toetsing

Werkwijze en resultaat van het rapport

In het plangebied geldt een hoge verwachting voor vondsten en vindplaatsen uit het Laat-Neolithicum en de Bronstijd. Tevens geldt er een middelhoge verwachting voor scheepswrakken uit de middeleeuwen.

Eventuele archeologische resten uit de prehistorie kunnen zich bevinden in de bouwvoor en zijn afkomstig uit de top van de afzettingen van het laagpakket van Wormer. Om deze resten op te sporen waren in het voorafgaande onderzoek boringen gezet met een tussenafstand van circa 50 meter. In het huidige karterende onderzoek in een deel van het plangebied is een tussenafstand gehanteerd van circa 20 meter.

Er zijn tijdens de onderzoeken geen archeologische indicatoren aangetroffen voor de aanwezigheid van scheepswrakken of prehistorische vindplaatsen. Op basis hiervan wordt geadviseerd om de onderzochte zones vrij te geven ten gunste van de voorgenomen ontwikkeling.

Kanttekeningen bij het rapport

Hoewel het rapport in principe goed uitgevoerd is, kunnen er wel de nodige bedenkingen worden geplaatst bij de conclusies. De toegepaste onderzoeksmethode is namelijk niet voldoende om vast te stellen of er wel of geen archeologische vindplaats aanwezig is binnen het plangebied.

Zo wordt in het rapport zelf al erkend dat de gehanteerde boorstrategie niet toereikend is voor het opsporen van scheepswrakken. Maar ook de methode om via het zetten van grondboringen de aanwezigheid van een prehistorische vindplaats vast te stellen heeft zijn beperkingen. De op te sporen (bij het complextype genoemde) resten van bouwwerken, ploegsporen, greppels, begravingen en rituele deposities zijn immers niet of nauwelijks door middel van grondboringen op te sporen. Vooral bij de vaak zeer kleine Laat-Neolithische nederzettingen (diameter minder dan 20 meter, soms geen cultuurlaag aanwezig) is de kans op aantreffen via deze methode nihil. Bovendien kunnen resten van de nederzetting in de bouwvoor zijn opgenomen, waardoor ze nog moeilijker met boringen op te sporen zijn.

Conclusie

De toegepaste onderzoeksmethode leidt terecht tot de conclusie dat er geen aanwijzingen zijn aangetroffen voor een archeologische vindplaats, maar dat wil nog niet zeggen dat er geen vindplaats aanwezig kan zijn. Het is niet onmogelijk dat zich binnen het plangebied nog resten van een scheepswrak uit de middeleeuwen of een in de bouwvoor opgenomen prehistorische vindplaats bevinden.

Het plangebied is gelegen in 'Deelgebied 3' genoemd door Waldus en Van Zijverden 2007 (p.18), waarvoor geldt dat hier slechts een dunne dek afzettingen uit de middeleeuwen aanwezig is. Een eventuele cultuurlaag uit de prehistorie zal hier geheel of gedeeltelijk zijn opgenomen in de bouwvoor, zodat nederzettingsterreinen zich zullen manifesteren door oppervlaktevondsten. Daarom wordt door hen aanbevolen om oppervlaktekartering uit te voeren.

Om de kans op het aantreffen van aangeploegde prehistorische nederzettingen te vergroten, is het uitvoeren van archeologische oppervlaktekartering immers een goede methode gebleken (zie KNA, IVO-O).

Met deze methode kan in principe op een akker, mits onbegroeid en na de laatste agrarische bewerking schoongespoeld door de regen, de vondstenspreiding van een nederzetting goed worden teruggevonden. Ondanks het aanploegen zijn dergelijke vindplaatsen nog steeds van waarde, niet alleen vanwege de vondstenspreiding, maar ook door de kans op aanwezigheid van diepere grondsporen daaronder.

Scheepswrakken zijn direct na de inpoldering van de Wieringermeer veel aangetroffen, maar werden toen nauwelijks onderzocht. Kans op wrakken uit de periode 1400-1930 is het grootst. Maar ook eerder moet hier al veel zijn rondgevaren, bijvoorbeeld in de vroege middeleeuwen toen Medemblik een belangrijke handelsplaats was en er Vikingen op Wieringen woonden. Het oudste scheepswrak uit de Wieringermeer, een grote kano, dateert zelfs uit het Neolithicum.

Voor scheepswrakken geldt dat deze op land moeilijk zijn op te sporen. Scheepswrakken die zich bevinden onder water kunnen tegenwoordig redelijk goed worden terug gevonden, maar er bestaan nog geen deugdelijke methoden om 'op het droge' een scheepswrak op te sporen.

Daarom is de enige oplossing om een strikt meldingsprotocol te hanteren, zodat een tijdens het werk aangetroffen vondst direct wordt gemeld.¹ In samenhang met een dergelijk protocol worden uitvoerder, toezichthouder en bevoegd gezag geïnstrueerd hoe te handelen bij het ontdekken van een archeologische vondst. Bij de start van de werkzaamheden worden ook de medewerkers ingelicht en er loopt dan een vaste afspraak met een ter zake kundige archeoloog die snel ter plaatse kan zijn.

Advies

1. Oppervlaktekarteringen laten verrichten in het gehele deel van het plangebied waar bodemroering kan optreden in het kader van de planrealisatie.
2. Voorafgaand aan de graafwerkzaamheden een meldingsprotocol opstellen en afspraken maken met een archeoloog.

¹ Zie voor scheepsarcheologisch onderzoek 'op het droge' de betreffende hoofdstukken bij W.B. Waldus & A.B.M. Overmeer 2014: *Scheepsarcheologie in de praktijk in Nederland (Syllabus IFMAF/GIA)* Groningen.

